

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA STREDOEURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ
NYITRAI KONSTANTIN FILOZÓFUS EGYETEM
KÖZÉP-EURÓPAI TANULMÁNYOK KARA



**TULAJDONNEVEK
A FORDÍTÁS ÉS A KÉTNYELVŰSÉG
KONTEXTUSÁBAN**

SZERKESZTETTE:
BAUKO JÁNOS – BENYOVSZKY KRISZTIÁN

NYITRA
2013

A kiadvány a VEGA-1/0052/12 számú projektjének támogatásával készült.

Publikácia bola podporovaná projektom VEGA-1/0052/12.

Lektorálta: Doc. Csehy Zoltán, PhD.

Doc. PhDr. Kozmács István, PhD.

Doc. Németh Zoltán, PhD.

Recenzenti: Doc. Zoltán Csehy, PhD.

Doc. PhDr. István Kozmács, PhD.

Doc. Zoltán Németh, PhD.

Copyright ©: A szerzők, 2013

Copyright ©: Autori, 2013

ISBN 978-80-558-0473-6

EAN 97880558046736

TARTALOM

BAUKO JÁNOS:

A keresztnévek használata magyar–szlovák kétnyelvű környezetben.....5

SÁNDOR ANNA:

Magyar becenevek és ragadványnevek képzése Dél-Szlovákiában régen és ma (Adalékok az -u bece- és ragadványnévképzőhöz).....28

MENYHÁRT JÓZSEF:

Nyelvjárási jelenségek vizsgálata a Csallóközben (Falucsúfók és egyéb nyalánkságok...).....43

SZABÓMIHÁLY GIZELLA:

A szlovákiai magyar helységnevek standardizálásakor alkalmazott elvek.....54

ANGYAL LÁSZLÓ:

Sáros vármegye helységnevei a szlovák fordítások tükrében (Cuius regio, eius nomen?).....68

PRESINSZKY KÁROLY:

Csallóközi helységnevek élőnyelvi változatai.....86

VANČO ILDIKÓ:

Identitás és személynévhasználat. Esettanulmány.....102

PEŤOVSKÁ FLÓRA:

A nevek szerepe Mikszáth Kálmán Szent Péter esernyője című regényében.....113

POLGÁR ANIKÓ:

„Mint folyton-érkező múlt-mélyi posta”. Az antik nevek költői szerepe Devecseri Gábor verses útinaplójában.....123

BENYOVSZKY KRISZTIÁN:

Fordított névsorolvasás. Az Egyperces novellák irodalmi névadása a szlovák fordítás tükrében.....133

N. TÓTH ANIKÓ

Tulajdonnevek a kortárs magyar irodalomban.....147

PETRES CSIZMADIA GABRIELLA:

Hogyan is szólítsam meg magam...? A név szerepe az autobiográfiai szövegekben.....160

HEGEDŰS ORSOLYA:

Tulajdonnév-használat Terry Pratchett Korongvilág-regényeiben.....167

BÁRZI ZSÓFIA:

Alicek, Alizok és Évikék. Lewis Carroll Alice's Adventure is Wonderland című regénye névanyagának magyar fordításairól.....176

**A keresztnévek használata
magyar–szlovák kétnyelvű környezetben¹**

BAUKO JÁNOS

Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem,
Közép-európai Tanulmányok Kara,
Magyar Nyelv-és Irodalomtudományi Intézet, Nyitra,
baukoj@gmail.com

1. Keresztnév kutatások a szlovákiai magyar nyelvterületen

A szlovákiai magyar vonatkozású személynév kutatásokat áttekintő munkák az utóbbi évtizedben jelentek meg. VÖRÖS FERENC foglalta össze elsőként a felvidéki személynév kutatások történetét (VÖRÖS F. 2004b). BAUKO JÁNOS áttekintette a nyitrai magyar tanszék (egykori és jelenlegi) oktatóinak és hallgatóinak megjelent, illetve megjelenés előtt álló publikációit (BAUKO 2010a), valamint a 2000–2010 között Nyitrán megvédett névtani témájú dolgozatokat (BAUKO 2010b), majd összefoglalta a magyar névtani kutatásokat Szlovákiában (BAUKO 2011b).

Szlovákiai magyar nyelvterületről származó történeti személynévanyagot közölt HAJDÚ MIHÁLY (2003b), aki a Garam–Ipoly közének XV–XVI. századi család- és keresztnéveit elemezte, valamint UDVARI ISTVÁN, aki Trencsén (1993), Szepes, Zemplén (1994) és Nyitra (1996) vármegyei személynéveket vizsgált Mária Terézia idejéből.

A szlovákiai magyar vonatkozású keresztnév kutatások egy része a HAJDÚ MIHÁLY által szerkesztett Magyar Névtani Dolgozatok és Magyar Személynévi Adattárak sorozatban jelent meg a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen. A néprajzusként ismert CSÁKY KÁROLY Ipolyföldemes család- és ragadványnevein kívül a kereszt- és becenevekkel is foglalkozott. JUHÁSZ ALADÁR

¹ Készült a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíjának támogatásával.

Vága család- és keresztnéveit gyakoriság alapján közölte. LACZKÓNÉ ERDÉLYI MARGIT Hontfüzesgyarmat család-, keresztnév- és becenev-rendszerét vizsgálta.

A keresztnévhasználat sajátosságaival több szerző is foglalkozott egy-egy településen: Martoson TRUGLYNÉ GERGELY KATALIN (1992), Nagykéren N. CSÁSZI ILDIKÓ (1995, 1997), Kéménden VÖRÖS JÚLIA (1996), Kolonban SÁNDOR ANNA (1999), Diósförgepatonyban és Nagycétényben VÖRÖS FERENC (1997, 1999).

A gyermekek, iskolások keresztnév- és beceneveit Köbölkúton GEDAI BORBÁLA (1977), Párkányban RIGLER JÁNOS (1980), Nagykéren N. CSÁSZI ILDIKÓ (1997) vizsgálta. BAUKO JÁNOS a nyitrai egyetemisták névhasználatával, névattitűdjével foglalkozott (BAUKO 2004, 2009a,b).

VÖRÖS FERENC a *Nyelvek és kultúrák vonzásában. Személynevek a magyar nyelvterület északi pereméről* (2011) című könyvben behatóan foglalkozik a keresztnévek témakörével. Négy szlovákiai magyar település – Balony, Diósförgepatony, Kiscétény, Nagycétény – keresztnévállományát vizsgálja az állami anyakönyvezés kezdetétől (1896-tól) 1999-ig. A keresztnéveket a szerző olyan kulturális képződményként mutatja be, amelyek népek, társadalmak, műveltségek, hagyományok évszázados kapcsolatrendszere által nyerték el az egyes nyelvekben mai formájukat. Ennek következtében zárványként őrzik mindazt, ami az idők során az őket használó közösségekben végbement.

2. Terminushasználat

A keresztnév fogalmát a következőképpen határozza meg a Magyar értelmező kéziszótár: „A keresztségekben kapott név. A családnévhez járuló anyakönyvezett személynév, utónév.” (ÉKsz 2003: 652). Az utónév terminus a keresztnév szinonimájaként használatos. A magyar nyelvben a névsorrend szempontjából a családnév (vezetéknév) áll az első helyen és azt követi a keresztnév (utónév). A határokon túl azonban a kisebbségekben élő magyarok fordított névsorrendben (keresztnév + családnév) is használják a személynévüket (még akkor is, ha magyarul van anyakönyvezve), ezért a tanulmányban kizárólagosan a keresztnév terminust használom. HAJDÚ MIHÁLY említi, hogy a névtudomány által

kevésbé használatos utónév, valamint a hivatalos nyelvből kirekesztett keresztnév meghatározását az egyén név vagy egyéni név terminussal helyettesíthetnénk, de eddig csak kevesen fogadták el ezt a megoldást. A 19. századi születési anyakönyvekben az újszülött „egyéni neve” rovatcímet használták, csak az állami anyakönyvezés (1895) bevezetésekor került sor az „utónév” rovatcím használatára (a meg nem keresztelteket is itt jegyezték fel). HAJDÚ a keresztnév terminust a keresztény kultúrák, az egyén név terminust a nem keresztény kultúrák névhasználatának tárgyalásakor használja (HAJDÚ 2003a: 152–153). Arra is utal, hogy a keresztnév műszó már régen elvesztette a „keresztségekben kapott név” jelentését, s olyanokra is vonatkozhat, akik nem keresztény egyházi szertartás alkalmából kapták nevüket (HAJDÚ 1994: 18).

A szlovák nyelvben a keresztnév terminus megfelelőjeként a *krstné meno* ~ *rodné meno* ~ *meno* ’keresztnév ~ születési név ~ név’ használatos. A hivatalos dokumentumokban a *meno* ’név’ terminus szerepel a leggyakrabban, a *krstné meno* ~ *rodné meno* rövidítéseként ’keresztnév’ jelentésben él (l. BAUKO 2012, KNAPPOVÁ 1989, PLESKALOVÁ 2011). A szlovák névtanosi napjainkban a *rodné meno* ’születési név, születéskor kapott név’ terminus használatát részesítik előnyben, mivel a *krstné meno* ’keresztnév’ szakkifejezés csak megkeresztelt személyekre vonatkoztatható.

3. Keresztnévek a személynévek rendszerében

A magyar névtudomány rendszerint a következő személynév-fajtákat különbözteti meg: család-, keresztnév-, becenev- és ragadványnevek. A személynév-fajták között összefüggések mutatkoznak. A részrendszerek hatnak egymásra. Szorosabb a kapcsolat a keresztnév és becenev, valamint család- és ragadványnév között.

Minden népnek a névtörténetében az egyént jelölő keresztnév volt az elsődleges, és hosszú időn keresztül nem is használtak másik névelemet a keresztnév mellett az emberek (HAJDÚ 1994: 19).

A keresztnévek a szóbeliségben, illetve az informális írásbeliségben gyakran becézett alakváltozatban használatosak. Az egyes keresztnévekhez kapcsolódó becenevek nagy száma a nem hivatalos személynév-fajta nagy fokú variabilitására utal. A becenevek hivatalosan anyakönyvezett keresztnévekké válhatnak. Példaként említhet-

jük a következő becéző alakváltozatok önálló keresztnévként való használatát: *Borbála* – *Bora, Bori, Boris, Boriska, Borka, Boróka; Ilona* – *Ila, Ilka, Illa, Ilon, Ilonka, Ilus; Katalin* – *Kata, Katarina, Katica, Katinka, Kató, Katrin; Mária* – *Mara, Mari, Marica, Marinka, Mariska; Benedek* – *Bende, Bene, Benke, Benkő, Benő; Gergely* – *Gergő, Gerő; György* – *Györe, Györk, Györke; Miklós* – *Mike, Mikes, Mikó, Miksa; Péter* – *Pető, Petres* (I. LADÓ – BÍRÓ 1998).

Amerikában gyakori, hogy híres emberek családnévei anyakönyvezhetők keresztnévként, pl. *Calvin, Franklin, Jefferson, Kennedy, Lincoln, Washington* (vö. J. SOLTÉSZ 1979: 50). Egyes (szokatlan) keresztnévek ragadványnevekre emlékeztetnek. Texasban egy ikerpár közül a fiú a *Pneumónia* és a lány az *Asztma* nevet kapta, további érdekes keresztnévek a *Makaróni, Jóéjszakát* férfinév és a *Cigaretta* női név. Rio de Janeiróban egy brazil kiadó tulajdonosa a *Pont, Vessző, Zárójel, Kötőjel* neveket választotta gyermekeinek.

A keresztnév család- és ragadványnévi funkciót is betölthet. A kereszt- és becenévből eredő családnévek népes csoportját képezik az egyes tájegységek, települések névanyagának. Az egyén ragadványnévként viselheti valamelyik ősenek, szülőjének, hozzátartozójának, rokonának kereszt-, illetve becenévét.

A személynevek rendszerén belül a névhasználati szintértől függően elkülöníthetjük a hivatalos és nem hivatalos nevek csoportját. A keresztnévek a hivatalos nevek közé tartoznak. Elsősorban a formális szintén használatosak, az egyén nevét bejegyzik az anyakönyvbe, egyéb hivatalos dokumentumokba, társadalmilag kodifikáltak, használatukra törvények vonatkoznak, általában nagyobb közösségben, tágabb társadalmi úzusban ismertek, az írott nyelvben jelennek meg, az egyént egész életén keresztül azonosítják, zártabb névrendszert alkotnak, a keresztnévek a már meglévő névállományból választhatók. A keresztnév statikus névfajta, döntően a születéskor rendelődik hozzá viselőjéhez (HOFFMANN 2008: 17). Az informális beszédhelyzetekben (családi, baráti körben stb.), kisebb közösségekben, szűkebb társadalmi úzusban használatos keresztnévek az előnyelvre jellemző nyelvjárási elemeket is tartalmazhatnak. A határon túli magyaroknál eltérés mutatkozhat az írásban szereplő, anyakönyvezett és a szóbeli keresztnévforma között. A szlovákiai magyarok körében szlovákul

anyakönyvezett keresztnévek az előnyelvben, informális beszédhelyzetekben, családi körben többnyire magyaros formában használatosak. A szlovákiai magyarokra jellemző magyardomináns kétnyelvűség elsősorban a szóbeli névhasználatban érvényesül.

4. A szlovákiai magyarok személynévhasználat a névpolitika tükrében

A történelmi változások következtében a 20. század folyamán több országhoz tartoztak a szlovákiai magyar települések. Ezek a társadalmi változások a tulajdonnevek világában is tetten érhetők, elsősorban a személynevek anyakönyvi bejegyzését érintették. A vonatkozó névpolitikai, névtervezési kérdésekről több tanulmányban olvashatunk (vö. BAUKO 2011a, GYÖNYÖR 1987, LANSTYÁK 2000; SZABÓMIHÁLY 2005, 2008; VÖRÖS F. 2004a, 2004b, 2007; VÖRÖS O. 2004, 2007; VÖRÖS O. – SIMON 2006; ZALABAI 1995). A névpolitika a névhasználatot érintő törvényekkel foglalkozik. Az egyes államok jogszabályai befolyásolják a névhasználatot a hivatalos (formális) szintén.

A szlovákiai magyar települések a 20. század elején az Osztrák–Magyar Monarchia részét képezték. Az első világháború után, 1920-ban a trianoni békeszerződés értelmében Csehszlovákiához kerültek. A Csehszlovák Köztársaságban a keresztnéveket az állam nyelvén kellett bejegyezni, s csupán zárójelesen lehetett feltüntetni a nemzetiségi szülők gyermekeinek anyanyelvű névváltozatát. 1922-től kezdik szlovákul vezetni az anyakönyveket, a magyar keresztnéveket lefordították a szlovák névmegfelelőjére (pl. a *Béla Vojtech*, a *Gyula Július*, az *Erzsébet Alžbeta* lesz). Szlovákia magyarlakta területeit 1938-ban a bécsi döntés eredményeképpen újból visszacsatolták Magyarországhoz, ezért az anyakönyvezés nyelve ismét magyarra változott. 1945 után újra Csehszlovákiához csatolták a településeket, ezt követően szlovákul vezették az anyakönyveket. 1959-ben a kisebbségek kérhették volna a törvény szerint gyermekük keresztnévének anyanyelvű bejegyzését, de ezt hivatalosan nem tették közzé. Az 1977. évi belügyminisztériumi rendelet szerint a kisebbségek a kényszerűen csehszlovákul bejegyzett neveknek kérhették anyanyelvi formában való helyreállítását, de ez sokszor az anyakönyvvezetőknél nem találkozott

megértéssel. 1990-től a nyelvtörvényre hivatkozva igyekeztek korlátozni a magyar névformák bejegyzését. 1993-tól Szlovákia önállósulása után a Szlovák Köztársasághoz tartoznak a szlovákiai magyar települések.

Szlovákiában az 1994-es anyakönyvi törvény (módosított változatát a 2006. évi 420-as törvény tartalmazza) biztosítja a nem szlovák nemzetiségű nők számára a családnév -ová toldalék nélküli bejegyzését (szlovák kontextusban azonban a névnek az -ová toldalékkal ellátott változatát kell használni), a szlovákiai magyarok számára a személynév magyaros anyakönyvezését, illetve kérvényezhető a régebben szlovákul anyakönyvezett név 'magyarosítása' (vö. BAUKO 2011a, LANSTYÁK-SZABÓMIHÁLY 2002; VÖRÖS F. 2004b). Az anyakönyvi törvény 19.§-ában olvasható, hogy ha nem szlovák nemzetiségű személy keresztnéve az anyakönyvben szlovák névformában van bejegyezve, az érintett személy írásbeli kérelmére a születési anyakönyvi kivonatban keresztnévét anyanyelvi névformában tüntetik fel; ezt a tényt az anyakönyvbe bejegyzik. Minden további bejegyzés és tanúsítvány ezzel a névformával készül. Az utóbbi időben többen éltek a lehetőséggel Szlovákiában, hogy az eredetileg szlovákul anyakönyvezett keresztnévet átírassák magyarra. A Dunaszerdahelyi járásban 2002–2007 (március végéig) között 325 személy magyarosította a keresztnévét (pl. *Zuzana* → *Zsuzsanna*, *Katarína* → *Katalin*, *Ladislav* → *László*, *Juraj* → *György*). 1994–2005 között az Érsekújvári járásban 225-en, a Vágsellyei járásban 200-an, Zselízen 186-an igényelték a keresztnév magyaros bejegyzését.

5. A keresztnévek használata magyar–szlovák kétnyelvű környezetben

A szlovákiai magyar beszélőközösség kétnyelvűnek tekinthető. A bilingvis közösségekben a személynevek szélesebb tárából válogathatnak a névhasználók. Az egyik vagy másik nyelvből származó személynévformának kiválasztása több tényezőtől függ: a kommunikációs szintértől, a kommunikáló felektől, a társadalmi, nyelvi közegtől stb.

A szlovákiai magyarok körében eltérő család- és keresztnév-használat mutatkozik a hivatalos (formális) és nem hivatalos (informális) szintéren. A hivatalos szintéren a szlovákos névformák

használata dominál, ekkor a névsorrend keresztnév + családnév, és a nők családnévéhez az -ová végződés kapcsolódik (pl. *Peter Horváth, Katarína Szabóová*). A nem hivatalos szintéren (írásban és élőnyelvben egyaránt) a magyaros névformák kerülnek előtérbe, ekkor a névsorrend családnév + keresztnév, és a nők családnévéhez nem járul az -ová végződés (pl. *Horváth Péter, Szabó Katalin*). A szlovákiai magyarok kétnyelvűsége a kettős névhasználatban (pl. *Vojtech Szabó : Szabó Béla, Alžbeta Nagyvová : Nagy Erzsébet*) is megmutatkozik.

A kettős névhasználat vagy másképpen kétnevűség (vö. VÖRÖS F. 2007, SZABÓ T. 2012) jelezheti a kettős identitást is, az érintettek többsége azonban feltehetően megelőző-elkerülő stratégiaként alkalmazza: egy esetleges nyelvi-kommunikációs problémát előz meg azzal, hogy a többségi nyelvet (mintát) elváró kontextusban a többségihez alkalmazkodó formát, a kisebbségi nyelvű vagy informális kontextusban pedig a kisebbségi nyelvű formát választja (SZABÓMIHÁLY 2008: 44). VÖRÖS OTTÓ említi egyik tanulmányában, hogy a határokon túl élő magyarok nagy többsége elfogadja, hogy a kétnyelvűség kiterjeszthető személyne-vükre is, az anyanyelvi hagyományokhoz köthető névalak főképpen szóban, illetve a nem hivatalos írásbeliségben használatos (l. VÖRÖS O. 2010). A kárpátaljai magyaroknál a személynév a hivatalos dokumentumokban többféle alakváltozatban szerepelhet: az ukrán személyi igazolványban cirill betűs változatban, az útlevélben a cirill betűs forma mellett latin betűsre átírt alakban is. Az útlevélben az egymás mellett álló cirill és latin betűs család- és keresztnév formája gyakran eltér egymástól: pl. *ФАЗЕКАШ / FAZEKASH, АНДРЕЯ / ANDREIA*. A hivatalos személynéven kívül egy olyan név is használatos, amelyen az adott személyt rokonai, ismerősei azonosítják (vagyis amellyel ő maga azonosul). Például a személyi igazolványban szereplő *Kovács Iván Petrovics* vagy *Molnár Jelizaveta Olekszandrivna* (a harmadik névelem az apai névre utal) nevű személyt családja és barátai *Kovács Jánosként* és *Molnár Erzsébetként* ismerik, édesapjukat pedig *Péternek* és *Sándornak* szólítják (l. BEREGSZÁSZI – CSERNICKSKÓ 2011).

A szlovákiai magyar sajtóban megfigyelhetjük, hogy a keresztnévek használata ingadozik. Magyar szövegkörnyezetben előfordul(hat)nak szlovákos névformák, illetve szlovák szöveg-

környezetben is megjelen(het)nek magyaros alakváltozatok. A kettős névhasználat jellemző például a regionális magyar–szlovák két-nyelvű újságokra. Példaként említeném, hogy a Komáromi Lapok (Komárnanské listy) kéthetente megjelenő kétnyelvű regionális lap közli a magyar és szlovák szövegrészben is a komáromi újszülöttek, a házasságot kötöttek és elhunytak nevét. A nevek feltüntetése gyakran eltérő az „Újszülöttek” és „Novorodenci”, a „Házasságot kötöttek” és „Sfúbili si vernost”, az „Elhunytak” és „Opustili nás” rovatban. Néhány példát említek a Komáromi Lapok 2013 márciusában megjelent számaiból (a magyar és szlovák rovatban lévő névalakot egymás mellett tüntetem fel). Jellemző, hogy a magyarosan írott keresztnévnek a szlovák szövegekörnyezetben a szlovák névpárja jelenik meg: *Ambrus Mihály – Michal Ambrus, Bakulár János – Ján Bakulár, Bedecs Erzsébet – Alžbeta Bedecsová, Bősi Georgina Krisztina – Georgina Kristína Bősi, Czigle Tamás – Tomáš Czigle, Halász Pál – Pavol Halász, Horváth Béla – Vojtech Horváth, Igrényi Imre mérnök – Ing. Imrich Igrényi, Madarász Ádám – Adam Madarász, Nagy Katalin – Katarína Nagyová, Németh Károly – Karol Németh, Pécsi József – Jozef Pécsi, Perczel Julianna – Juliana Perczelová*. Az eltérő névsorrenden kívül a keresztnév alakváltozata azonos maradhat, a magyar és szlovák rovatban magyarul, illetve szlovákul lejegyzett keresztnév is található: *Csóka Gyula – Gyula Csóka, Szabó Márk – Márk Szabó, Bagin Ondrej – Ondrej Bagin, Kollár Ján – Ján Kollár*. A keresztnév helyesírásában mutatkozhat egyéb különbség: *Brand Ricky – Riky Brand*. Arra is van példa, hogy a szlovák rovatban is magyaros a névsorrend: *Máté Levente, Kovács Alex*. A szlovákiai magyarok az elhunyt (magyar identitású) hozzátartozóik (szlovákul anyakönyvezett) személynevét többnyire magyaros alakváltozatban teszik közzé a gyászjelentésekben. A sírfelírra gyakran nem a szlovákul anyakönyvezett névforma, hanem a magyar névváltozat kerül, amelyen a családban, rokonságban szólították, azonosították az egyént.

Szlovákiában a személynevek a különböző névjegyzékekben az egyén nemzetiségétől függetlenül általában magyaros névsorrendben szerepelnek (pl. *Lukáč Kristian, Tamášová Eva*), hiszen a névlistákban (lakosság-nyilvántartás, telefonkönyv, osztálykönyv, az intézmények alkalmazottainak nyilvántartása stb.) a családnév áll az első helyen és azt követi a keresztnév, a betűrendbe sorolás

a személy családnevének kezdőbetűje alapján történik.

A szlovákiai magyarok magyar–szlovák kétnyelvű környezetben élnek, így mind a magyar, mind a szlovák névhasználat hatással van rájuk. A keresztnévadásuk eltér mind a magyarországi magyarok, mind a szlovákiai szlovákok névadási, névhasználati sajátosságaitól. A szlovákiai magyar szülők egy része a Magyarországon is használatos utónevek közül válogat, és magyaros formájú keresztnévet választ gyermekének (pl. *Erzsébet, István*). Ők élnek az anyakönyvi törvény adta lehetőséggel, amely engedélyezi a kisebbségek anyanyelven történő anyakönyvezését. A szlovákiai magyar szülők másik része szlovákul anyakönyvezi gyermeke nevét (pl. *Alžbeta, Štefan*), így a szlovákban használatos keresztnévek listájából választ nevet. A szlovákiai magyar családokban azonban az élőnyelvben többnyire nem az anyakönyvezett szlovák változatot használják, hanem a név magyar megfelelőjét, illetve annak becézett alakváltozatát: pl. *Erzsébet, Erzsi, Böbe; István, Pista, Pityu*. A vegyes nemzetiségű családokban gyakori a magyar és szlovák névformák variábilis használata, a személyneveket beszédhelyzettől, nyelvtől, személytől függően váltogathatják. A vegyes házasságban élő gyermekek számára megszokottá válik a magyar és szlovák névalakok párhuzamos használata.

Szlovákiában egyes keresztnévek csak a magyar nemzeti-ségük körében fordulnak elő, etnikai identitásjelölő szerepük van, utalnak az egyén nyelvi hovatartozására, a névviselő nemzetiségére: pl. *Anikó, Csenge, Csilla, Csongor, Emese, Enikő, Napsugár, Ödön, Őrs, Szabolcs, Tünde, Virág, Zalán, Zoltán, Zsolt, Zsombor*. Az említett keresztnéveknek nincs szlovák névmegfelelőjük, nem fordíthatók le szlovák nyelvre. A szlovákiai magyar szülők másik része olyan keresztnévet választ gyermekének, amely mind a magyar, mind a szlovák nyelvben azonos alakváltozatban használatos, elkerülvén ezáltal a név átírásával, fordításával kapcsolatos bonyodalmakat: pl. *Albert, Andrea, Angelika, Anna, Dávid, Júlia, Laura, Mária, Tamara, Tibor, Viktória*.

Ami a keresztnévek anyakönyvezését illeti, napjainkban bővebb névlistából válogathatnak a névadók, a névválasztás szabadabb. A névtörvényben olvasható megkötés azonban az, hogy nem adható feltűnően szélsőséges, sértő, nevetséges vagy nem személyre utaló keresztnév, a formailag önállósult, önálló

keresztnévnek minősülő keresztnévek kivételével a kicsinyítő képzővel ellátott és becéző név, az illető élő testvére által viselt név, továbbá férfinak nem adható női név, és viszont.

A keresztnévek bejegyzésekor a szlovákiai anyakönyvi hivatalokban elsősorban a MAJTÁN-POVAŽAJ-féle névkönyvet használják, amely tartalmaz magyar névváltozatokat is. A MILAN MAJTÁN – MATEJ POVAŽAJ által írt keresztnévszótár 1983-ban látott napvilágot, később több kiadásban megjelent, a bővített változata 1998-ban *Vyberte si meno pre svoje dieťa* (Válasszon keresztnévet gyermekének) címen. Az egyes keresztnévek ábécérendben találhatók. A keresztnévek mellett rövidítések jelölik a női, illetve férfinevet. A szerzők a keresztnév eredete és jelentése után a különböző nyelvekben (angol, cseh, francia, magyar, német, olasz, orosz, spanyol, svéd stb.) meglévő névmegfelelőket tüntetik fel (vö. BAUKO 2008: 188). A szlovákiai anyakönyvi hivatalokban egyéb névforrásokat is használnak. Megemlíteném, hogy a Vágsellyei Anyakönyvi Hivatalban (az ott dolgozók elmondása alapján) minden olyan keresztnévet bejegyeznek, mely megtalálható a www.babynames.com weboldalon.

Szlovákiában az 1989-es rendszerváltozást (ún. bársonyos forradalom) követően megfigyelhető a névdivat változása, az egyedi, ritkább nevek bejegyzésére való törekvés. Példaként említem, hogy a 2012-es évben Szlovákiában született fiúk 1404-féle keresztnév-változata között 892 (a fiúnevek 64%-a), valamint a lányok 1636-féle névalakja között 937 (a lánynevek 57%-a) egyszeri előfordulása (egyetlen újszülötthöz kapcsolódik). Az egyszeri előfordulása nevek között sok a kettős keresztnév, tehát a névadók a második (ritkábban harmadik) név kiválasztásával a név egyediségére is törekednek. A 2012-es újszülöttek névlistájából lássunk néhány olyan egyszeri előfordulása kettős keresztnévet, amelynek első tagjaként ugyanazon keresztnév (illetve annak írásváltozata, magyar névpárja) áll: pl. *Ema Aziza, Ema Gioia, Ema Chelsea, Emma Lilien, Emma Mária, Emma Rachel, Emma Sára, Emma Timea, Emma Trinity, Emma Valery, Emma Viktória, Emma Zuzana; Viktória Abigail, Viktória Amy, Viktória Barbora, Viktória Bjori, Viktória Diva, Viktória Ella, Viktória Erika, Viktória Leah, Viktória Mária, Viktória Nina, Viktória Sofia, Viktória Zdenka, Viktória Zoé; Ádám Benedek, Adam Dominik, Ádám György, Adam Ján, Adam Jozef, Adam Juraj, Adam*

Killian, Adam Matej, Adam Michal, Adam Miroslav, Adam Oliver, Adam Roman; Ladislav Giovanni, Ladislav Krisztofer, Ladislav Lukáš, Ladislav Matej, Ladislav Patrik, László Andor, László Bence, László Krisztián, László Levente, László Péter.

Az anyakönyvi törvény szerint Szlovákiában egy gyermeknek legfeljebb három keresztnévet lehet adni. A több keresztnévet viselők hivatalos érintkezésben azt a keresztnévet használják, amelyik az első helyen szerepel az anyakönyvben. A kettős keresztnévek bejegyzése divatossá kezd válni az utóbbi években, a hármas keresztnévadás lehetőségét azonban ritkán használják ki a szülők. Példaként említem, hogy a Komáromi Anyakönyvi Hivatalban 1994–2012 között 806 kettős, és mindössze 5 hármas keresztnévet jegyeztek be. Szlovákiában 2012-ben az újszülöttek között 781 kettős (az ez évben bejegyzett 3040 névváltozatnak 25,6%-át teszik ki) és 5 hármas keresztnévet anyakönyveztek.

A kettős keresztnév mindkét tagja lehet magyar bejegyzésű: *Álmos Bendegúz, Előd Zsombor, István Zoltán, József Kristóf, Szilárd János, Tamás Bence, Vilmos András, Zalán Márk; Bíborka Ágnes, Jázmin Virág, Kincső Virág, Krisztina Viola, Réka Lilla, Enikő Csenge.* Az újszülötteknek vegyes kettős keresztnéveket is választanak a szülők Szlovákiában. A kettős keresztnév utalhat a vegyes házasságban élő szülők névadásban történő megegyezésére. Az egyik keresztnév magyar, a másik szlovák formában lehet anyakönyvezve: pl. *Balázs Imrich, Lajos Daniel, Ernest Balázs, Eugen Márk, Hajnalka Zlatica, Ladislav Krisztofer, Samuel Barnabás, Sebastián Zsolt.* A magyarul bejegyzett keresztnév egyéb idegen eredetű névvel is párosulhat: pl. *Anthony Csaba, Balázs Brúnó, Bence Christian, Bryan Zoltán, Ferenc Armand, Giuseppe András, James Jácint, Levente Kevin, Vanessa Etel.* A vegyes kettős keresztnévet viselők a hivatalos érintkezésben az első helyen szereplő nevet használják. Az elsőként magyaros formában bejegyzett keresztnév által a hivatalos névhasználat is magyar-domináns lesz.

Gyakoriak az idegen hangzású, illetve helyesírású nevek, melyek különböző alakváltozatokban vannak bejegyezve az anyakönyvekbe: pl. *Anthony / Tony, Enrico / Enriko, Kristóf / Krištof / Christofer / Christofor / Christopher / Christophor / Christo; Nikolett / Nikoletta / Nikoleta / Nikol / Nikola / Nicol / Nicola /*

Nicole / Nicolett. Az utóbbi években növekszik a bejegyzett keresztnévvaltozatok száma. A 2012-ben Szlovákiában született gyermekek női keresztnévlistájából lássunk néhány vonatkozó példát: *Angelika – Angelica, Angelique; Cyntia – Cynthia, Cintia, Cinthia, Syntia, Synthia; Elizabet – Elizabeth, Elisabeth; Jázmin – Jazmina, Jazmina, Jazzmin, Jasmin, Jasmina, Jasmina, Jasmine, Jasminka, Yasmin, Yasmína, Yasemin, Yassmine; Jennifer – Jenifer, Dženifera; Jessica – Jesika, Jesica, Džesika, Jessika; Kiara – Kiarra, Ciara, Chiara; Nikol – Nicol, Nicola, Nicole; Scarlett – Scarlet, Skarleta; Szófia – Sofia, Sofie, Sofija, Sophia, Sophie, Szofi; Viktória – Victoria, Viktoria, Victória, Viktorie.*

Gyakran szolgál a névadás alapjául egy filmhős, tévésorozat szereplőjének a neve (vö. KNAPPOVÁ 2008b: 127). A 2012-ben Szlovákiában született gyermekek keresztnévei közül a következő vonatkozó példákat említhetjük: *Brenda, Derick, Diego, Eszmeralda, Fernando, Fiona, Francesco, José Armando, Onur, Melek, Maverick, Milagros, Miranda, Pamela, Rosalinda, Seherezáde.* Az Ezeregy éjszaka című török Tv-sorozat főszereplői után Szlovákiában 2011-ben 38 fiúnak adtak *Onur*, és 29 lánynak *Seherezáde*, illetve 10-nek *Šeherezáda* keresztnévet. 2012-ben jelentősen csökkent az említett nevek anyakönyvi bejegyzése: 7 fiúnak választottak *Onur*, 3 lánynak *Seherezáde*, illetve 2-nek *Šeherezáda* alakváltozatban keresztnévet. Török TV-sorozatok szereplői után kapták 2012-ben keresztnévüket *Hatun, Kerem, Melek.* A keresztnévadást befolyásoló tényezők között szerepel az ismert, kedvelt személyiség nevének átvétele: a 2012-ben Szlovákiában született *Kristián Ronaldo* a világhírű futballjátékos után kapta nevét, *Rihanna* és *Shakira* a kedvelt női énekesek nevét idézik fel, s a *César, Edison, Kennedy* keresztnéveknek is emlékeztető funkciójuk van.

Az utóbb esztendőkből növekvőben van a keresztnévként anyakönyvezett becenevek száma (vö. RAÁTZ 2013). A szülők a becéző névformát közvetlenebbnek, kedveskedőbbnek tartják. Említsünk meg néhány példát az újszülöttek 2012-es szlovákiai névlistájából: *Adelka, Anni, Annika, Branko, Danika* (női névként), *Darinka, Ella, Ela, Eli, Hanka, Janka, Johanka, Kata, Katka, Katka, Kristínka, Lili, Marika, Markétka, Maruška, Niki, Pavlinka, Radka, Stefani, Szofi, Tomi, Vojteška, Zsófi.*

A férfiak és a nők keresztnévei eltérőek, a viselt név utal a hordozója nemére. Léteznek azonban olyan keresztnévek is, melyeket mindkét nem képviselői választhatnak. Ezek közé a kétnemű keresztnévek közé tartozik (l. KNAPPOVÁ 2008b: 76–80) az *Andrea, Ashley, Benny, Casey, Charlie, Christie, Jean, Kai, Kelly, Lauren, Lee, Mallory, Michele, Nicky, Paris, Sonny, Taylor, Whitney.* Szlovákiában a 2012-es évben született lányok és fiúk nevéként egyaránt előfordult az *Alex* (601 fiú és 4 lány kapta), *Bao* (1 fiúnak és 2 lánynak adták) keresztnév. A férfiak második keresztnévként női nevet is viselhetnek. Szlovákiában 2012-ben egy fiú újszülött kapta a *Giovanni Maria* kettős keresztnévet, melynek második tagja – a *Mária* női név – a család vallásosságára, Szent Mária tiszteletére utalhat.

Az egyes generációk között a névhasználatban különbségek mutatkoznak. Az idősebb generációnál még a „hagyományos” keresztnévek viselése az általános, de az újszülötteknél már változatosabb a névanyag, az idegenebb hangzású, illetve helyesírású nevek dominálnak. Példaként említem, hogy Komáromban az újszülöttek nevei között olyanok fordulnak elő, melyek az idős generációnál hiányoznak: 2008-ban anyakönyvezettek – *Amira, Brúnó, Cyntia, Jennifer, Jessica, Kiara, Kitty, Liana, Noel, Marcelló, Melanie, Nadine, Nelly, Ramón, Stefanie, Thomas stb.*, 2010-ben anyakönyvezettek – *Chiara, Dajana, Fernanda, Hugó, Lara, Lionel, Melisa, Scarlet, Vivien stb.* Szlovákiában az utóbbi években növekvőben van a külföldről betelepült személyek, a vegyes házasságok száma, ami az újszülöttek keresztnévében is mutatkozik. Lássunk néhány 2012-es vonatkozó, egyszeri előfordulású névadatot: fiúnevek – *Abdallahman, Ahmet, Amir, Ayhan, Ayk, Ayo, Beluchukwu, Cao, Casper, Fei, Gianluca, Hai, Hieu, Hoang, Cheng, Chi, Jamal,* lánynevek – *Anh, Cassie, Ha, Hao, Nur, Shilla, Thien, Quynh, Via, Yan, Zaira Brooklyn.*

A névdivat változása nyomon követhető a magyarországi és szlovákiai gyakorisági névlistákban is (l. FERCSIK – RAÁTZ 2009, HAJDÚ 2003, KÁLMÁN 1989, KRŠKO 2001, LADÓ–BÍRÓ 1998, MAJTÁN–POVAŽAJ 1998, RAÁTZ 2013). A 2012-ben Magyarországon és Szlovákiában leggyakrabban anyakönyvezett 1–20. helyen álló keresztnévek listája a névválasztásban megfigyelhető eltérésekre és hasonlóságokra is utal (l. 1. táblázat).

1. táblázat: Újszülötteknek választott leggyakoribb keresztnévek Magyarországon és Szlovákiában 2012-ben

Leggyakrabban anyakönyvezett keresztnévek 2012-ben				
	fiúnevek		lánynevek	
	Magyarország	Szlovákia	Magyarország	Szlovákia
1.	Bence	Jakub	Hanna	Sofia
2.	Máté	Samuel	Anna	Natália
3.	Levente	Adam	Jázmin	Nela
4.	Ádám	Lukáš	Nóra	Viktória
5.	Dávid	Michal	Csenge	Nina
6.	Balázs	Martin	Zsófia	Ema
7.	Dominik	Tomáš	Luca	Laura
8.	Gergő	Filip	Lili	Michaela
9.	Dániel	Matúš	Boglárka	Kristína
10.	Péter	Patrik	Dóra	Sára
11.	Tamás	Matej	Réka	Alexandra
12.	Botond	Peter	Viktória	Lucia
13.	Milán	Dávid	Emma	Simona
14.	Zsombor	Šimon	Eszter	Karolína
15.	Áron	Alex	Laura	Tamara
16.	Zalán	Dominik	Petra	Dominika
17.	Bálint	Oliver	Lilla	Vanessa
18.	László	Marek	Fanni	Emma
19.	Márk	Daniel	Vivien	Lea
20.	Marcell	Richard	Zoé	Veronika

A magyarországi és a szlovákiai gyakorisági keresztnév-jegyzéket összehasonlítva azt láthatjuk, hogy a fiúk névanyagában nagyobb a hasonlóság, mint a lányoknál. Mind Magyarországon, mind Szlovákiában előszeretettel választják (az 1–20. helyen álló

keresztnéveket illetően) a szülők a *Máté, Ádám, Dávid, Dominik, Dániel, Péter, Tamás, Márk, Viktória, Emma, Laura* keresztnévet (illetve annak másik nyelvben létező névpárját). Szlovákiában az anyakönyvekbe nem jegyzik be az újszülöttek, illetve szülők nemzetiségét, ezért nem tárhatjuk fel bővebben a keresztnév és névviselő nemzetisége közti összefüggéseket. Azokban az esetekben, amikor magyaros formában anyakönyvezik az újszülött nevét, a név által a szülők a névviselő nemzetiségére is utalnak. A 2012-ben Szlovákiában született gyermekek 1–20. leggyakoribb keresztnévét illetően nem tudjuk, hány szlovákiai magyar anyakönyvezte szlovákul gyermeke nevét, de a teljes újszülött-névlistából kiolvas-hatjuk azt, hogy az egyes keresztnéveket hány-szor anyakönyvezték magyaros alakváltozatban (a zárójelben a névviselők számát is feltüntetjük).

Elsőként lássuk a fiúknál az anyakönyvezett szlovák és magyar alakváltozatok arányát: *Jakub* (1231) – *Jakab* (2), *Samuel* (1131) – *Sámuel* (3), *Adam* (1021) – *Ádám* (32), *Michal* (981) – *Mihály* (1), *Martin* (979) – *Márton* (5), *Tomáš* (978) – *Tamás* (23), *Matúš* (806) – *Máté* (44), *Matej* (759) – *Mátyás* (14), *Peter* (656) – *Péter* (11), *Oliver* (570) – *Olivér* (10), *Marek* (518) – *Márk* (30), *Daniel* (498) – *Dániel* (18), *Richard* (488) – *Richárd* (1). Az 1–20. helyen álló keresztnévek között olyan is található, melynek magyar névpárját egyszer sem anyakönyvezték az adott évben (*Lukács, Fülöp*), illetve egyes keresztnévek alakváltozata mindkét nyelvben azonos (*Patrik, Dávid, Alex, Dominik*). A *Simon* nevet ugyan 183 újszülött kapta, de a névalakból nem állapítható meg, hogy ebből hány a magyaros bejegyzés, mivel a *Simon* névnek [szimon] olvasata is van. A 2012-ben Magyarországon leggyakrabban választott keresztnévek közül a *Bencét* ugyanazon évben Szlovákiában 38 (109. pozíció), a *Leventét* pedig 29 (125. pozíció) újszülöttnak adták. Az említett nevek a 2012-es szlovákiai névlistában magyarul anya-könyvezett kettős keresztnévekben is előfordulnak: *Bence Attila, Bence Barnabás, Bence István, László Levente*.

A lányoknál az 1–20. helyen álló keresztnévek többsége azonos alakváltozatban használatos mind a magyar, mind a szlovák nyelvben: *Natália, Viktória, Nina, Laura, Sára* (a szlovákban azonban [szára] a név kiejtése), *Alexandra, Lucia, Tamara, Dominika, Emma, Lea, Veronika*. A Szlovákiában leggyakrabban

anyakönyvezett keresztnéveket a következő arányban jegyezték be magyarul: *Sofia* (924) – *Szófia* (3), *Nela* (796) – *Nella* (86, ez a névváltozat azonban a nem magyar nemzetiségűek között is használatos), *Kristína* (537) – *Krisztina* (3), *Karolína* (437) – *Karolina* (2), *Vanessa* (376) – *Vanessza* (1, de csak második keresztnévként). Egyes keresztnévek magyar névpárját (*Mihaéla*, *Szimóna*) nem anyakönyvezték 2012-ben.

Azokon a településeken, ahol a magyar nemzetiségű lakosok alkotják a helyi lakosság nagyobb részét, növekvőben van a magyaros anyakönyvi bejegyzések aránya. Példaként említeném Gúta városát, melyben a 2011-es népszámlálás alapján a lakosság 77%-a magyar nemzetiségű. A magyarul, illetve szlovákul anyakönyvezett férfi keresztnévpárok aránya 1990–2012 között Gútán a következő: *Tamás* (44) – *Tomáš* (22), *Péter* (35) – *Peter* (7), *Ádám* (20) – *Adam* (17), *Krisztián* (27) – *Kristián* (1), *Róbert* (17) – *Robert* (13), *Márk* (17) – *Marek* (3), *András* (14) – *Ondrej* (3), *Adrián* (13) – *Adrian* (3), *Gábor* (13) – *Gabriel* (3), *László* (13) – *Ladislav* (4), *István* (12) – *Štefan* (7), *Dániel* (11) – *Daniel* (8), *János* (10) – *Ján* (3), *József* (10) – *Jozef* (5), *Imre* (8) – *Imrich* (4). A Gútán 1990–2012 között anyakönyvezett női keresztnévpárok aránya szintén a magyaros bejegyzések dominanciájára utal: *Krisztina* (23) – *Kristína* (6), *Mónika* (19) – *Monika* (3), *Szilvia* (11) – *Silvia* (4), *Katalin* (9) – *Katarína* (4), *Éva* (8) – *Eva* (5), *Zsuzsanna* (7) – *Zuzana* (2), *Eszter* (4) – *Estera* (2), *Zsanett* (4) – *Žaneta* (2), *Gabriella* (3) – *Gabriela* (3), *Ágnes* (2) – *Agneša* (0). A Gútai Anyakönyvi Hivatalba 1990–2012 között magyarul, illetve szlovákul bejegyzett férfi és női keresztnévpárok aránya azt mutatja, hogy az újszülöttek keresztnévének a bejegyzése magyardomináns, a szülők többnyire anyanyelvi változatban anyakönyveztetik gyermekük nevét.

6. Összegzés

A társadalomban minden embert személynévvel azonosítunk. A személynévek a szóképzlet szerves részét alkotják, mindennapi életünkben gyakran használatos, fontos nyelvi jelek, az alapszókincsünkbe tartoznak. Egy régi mondás szerint – *nomen est omen* 'a név jósjel, végzet' – nevünkben hordozzuk a sorsunkat. A név maga az ember, végigkíséri az ember életét, identifikálja az

egyént. Az egyént élete során leggyakrabban keresztnévén, illetve annak becézett változatán szólítják meg.

A magyar–szlovák kétnyelvű környezet hatással van a szlovákiai magyarok névválasztására és névhasználatára. A kétnyelvű személyek gazdagabb névtárból, két vagy több nyelv névkészletéből válogathatnak, névhasználatukban megjelennek a kontaktusjelenségek. A társadalmi környezet, a kommunikációs helyzet (formális vagy informális), a kommunikációban részt vevő partnerek befolyásolják az egyik vagy másik nyelvből származó személynévformák kiválasztását és használatát. Az idő – tér – társadalom dimenziója fontos szerepet tölt be a személynevek változásában és változatosságában.

A szlovákiai magyarokra a kettős névhasználat a jellemző. A nem hivatalos (informális) szintén a szóbeli nyelvhasználatban magyar-domináns a névhasználat. A hivatalos (formális) szintén a szlovák névformák használata dominál, de növekvőben vannak a magyarul anyakönyvezett nevek. A személynéveknek etnikai identitásjelölő szerepük van, utalhatnak az egyén nyelvi hovatartozására, a névviselő nemzetiségére.

A keresztnévek anyakönyvezését illetően napjainkban bővebb névlistából válogathatnak a névadók, a névválasztás szabadabb. Egyedi, ritkábban előforduló keresztnévek bejegyzésére törekednek a névadók. Gyakoriak az idegen hangzású, helyesírású keresztnévek. Növekszik a bejegyzett keresztnévváltozatok száma. Egyre több becenév válik anyakönyvezhető keresztnévvé. A kettős keresztnévek bejegyzése divattá kezd válni az utóbbi években. A szlovákiai magyarok körében növekvőben van a keresztnévek magyaros formában való anyakönyvezése.

Hivatkozások

- BAUKO JÁNOS 2004. Személynévvizsgálatok a nyitrai Konstantin Egyetem magyar szakos hallgatói körében. In: SÁNDOR ANNA – VÖRÖS FERENC szerk. *Studia artis grammaticae et litterarum*. A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék Kiadványai I. Nyitra: Nyitrai Konstantin Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kar, 74–89.
- BAUKO JÁNOS 2008. A szlovák névtudomány múltja és jelene.

- Névtani Értesítő* 30: 185–193.
- BAUKO JÁNOS 2009a. A név maga az ember (Névattitűd-vizsgálatok nyitrai egyetemisták körében). In: MENYHÁRT JÓZSEF – PRESINSZKY KÁROLY szerk. *Fordítás – kétnyelvűség*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem, 73–80.
- BAUKO JÁNOS 2009b. Személynevek iránti attitűdvizsgálatok nyitrai egyetemi hallgatók körében. In: BORBÉLY ANNA – VANČONÉ KREMMER ILDIKÓ – HATTYÁR HELGA szerk. *Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák*. 15. Élőnyelvi Konferencia Párkány, 2008. szeptember 4–6. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 101. Budapest – Dunaszerdahely – Nyitra: MTA Nyelvtudományi Intézet – Gramma Nyelvi Iroda – Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kar – Tinta Könyvkiadó, 249–254.
- BAUKO JÁNOS 2010a. Névtani kutatások a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén. KOZMÁCS ISTVÁN – VANČONÉ KREMMER ILDIKÓ szerk. *Tudomány az oktatásért – oktatás a tudományért. Közös jövőnk a nyelv I. Nyelvtudomány és pedagógia*. A nyitrai magyar pedagógusképzés 50 éves évfordulója tiszteletére tartott nemzetközi konferencia előadásai. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem, 19–33.
- BAUKO JÁNOS 2010b. Névtani témájú dolgozatok a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (2000–2010). *Névtani Értesítő* 32: 173–177.
- BAUKO JÁNOS 2011a. A szlovákiai magyarok személynévhasználata. In: SZABÓMIHÁLY GIZELLA – LANSTYÁK ISTVÁN szerk. *Magyarok Szlovákiában VII. kötet. Nyelv*. Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, 407–422.
- BAUKO JÁNOS 2011b. Magyar névtani kutatások Szlovákiában. In: SZABÓMIHÁLY GIZELLA – LANSTYÁK ISTVÁN szerk. *Magyarok Szlovákiában VII. kötet. Nyelv*. Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, 469–486.
- BAUKO JÁNOS 2012. A magyar és a szlovák (szláv) névtani terminológia összevetése. *Névtani Értesítő* 34: 157–166.
- BEREGSZÁSZI ANIKÓ – CSERNICKÓ ISTVÁN 2011. A kárpátaljai magyar személynevek átírásának és használatának kérdésköréről. *Magyar Nyelvőr* 135: 414–422.
- CSÁKY KÁROLY 1988. *Ipolyfödemes (Ipelské Útany) személynevei*. Magyar Névtani Dolgozatok 78. Budapest: ELTE.
- N. CSÁSZI ILDIKÓ 1995. Nagyker (Veľký Kyr) személynévhasználatának történeti vizsgálata. In: KASSAI ILONA szerk. *Kétnyelvűség és magyar nyelvhasználat*. A 6. Élőnyelvi Konferencia előadásai. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézetének Élőnyelvi Osztálya, 181–187.
- N. CSÁSZI ILDIKÓ 1997. Névválasztási és becenévhasználati sajátosságok egy szlovákiai vegyes iskola neveinek tükrében. *Névtani Értesítő* 19: 45–50.
- FERCSIK ERZSÉBET – RAÁTZ JUDIT 2009. *Keresztnevek enciklopédiája. A leggyakoribb női és férfinevek*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- GEDAI BORBÁLA 1977. *Gyermekek kereszt- és becenevei Köbölküton*. Magyar Személynévi Adattárak 13. Budapest: ELTE.
- GYÖNYÖR JÓZSEF 1987. A személynevek anyanyelvi változatainak anyakönyvi bejegyzéséről. In: ZALABAI ZSIGMOND szerk. *A hűség nyelve. Csehszlovákiai magyar írók az anyanyelvről*. Pozsony: Madách, 60–75.
- HAJDÚ MIHÁLY 1994. *Magyar tulajdonnevek*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- HAJDÚ MIHÁLY 2003a. *Általános és magyar névtan*. Budapest: Osiris Kiadó.
- HAJDÚ MIHÁLY 2003b. A Garam–Ipoly közének személynevei a XV–XVI. században. In: KISS JENŐ szerk. *Válogatott tanulmányok*. Budapest: ELTE, 164–191.
- HOFFMANN ISTVÁN 2008. A személynévrendszerek leírásához. *Magyar Nyelvjárások* XLVI: 5–20.
- JANKUS GYULA 1993. *Bény (Biňa) személynevei*. Magyar Névtani Dolgozatok 122. Budapest: ELTE.
- JUHÁSZ ALADÁR 1983. *Vága (Váhovce) mai személynevei*. Magyar Személynévi Adattárak 61. Budapest: ELTE.
- KÁLMÁN BÉLA 1989. *A nevek világa*. Debrecen: Csokonai Kiadó. (Negyedik, átdolgozott és bővített kiadás.)
- KNAPPOVÁ, MILOSLAVA 1989. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia.
- KNAPPOVÁ, MILOSLAVA 2008a. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia.

- KNAPPOVÁ, MILOSLAVA 2008b. Rodná jména v Česku v 21. století. In: ČORNEJOVÁ, MICHAELA – KOSEK, PAVEL szerk. *Jazyk a jeho proměny. Prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu*. Brno: Host, 121–132.
- KRŠKO, JAROMÍR 2001. Frekvencia rodných mien na Slovensku. *Slovenská reč* 66: 14–25.
- LACZKÓNÉ ERDÉLYI MARGIT 1997. *Hontfüzesgyarmat személynevei*. Magyar Névtani Dolgozatok 147. Budapest: ELTE.
- LADÓ JÁNOS – BÍRÓ ÁGNES 1998. *Magyar utónévkönyv*. Budapest: Vince Kiadó.
- LANSTYÁK ISTVÁN 2000. *A magyar nyelv Szlovákiában*. Budapest – Pozsony: Osiris Kiadó – Kalligram Könyvkiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely.
- LANSTYÁK ISTVÁN – SZABÓMIHÁLY GIZELLA 2002. *Magyar nyelvtervezés Szlovákiában*. Pozsony: Kalligram Kiadó.
- MAJTÁN, MILAN – POVAŽAJ, MATEJ 1998. *Vyberte si meno pre svoje dieťa*. Bratislava: Art Area.
- PLESKALOVÁ, JANA 2011. *Vývoj vlastních jmen osobních v českých zemích v letech 1000–2010*. Brno: Masarykova univerzita, Host.
- RAÁTZ JUDIT 2013. Társadalmi változás – névjog – névválasztás. In: TÓTH SZERGEJ szerk. *Társadalmi változások – nyelvi változások. Alkalmazott nyelvészeti kutatások a Kárpát-medencében*. Budapest – Szeged: MANYE – Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, 396–401.
- RIGLER JÁNOS 1980. *Párkány iskolás korosztályának kereszt- és becenevei*. Magyar Személynévi Adattárak 29. Budapest: ELTE.
- SÁNDOR ANNA 1999. A koloni keresztnevek változó világa. *Névtani Értesítő* 21: 229–232.
- J. SOLTÉSZ KATALIN 1979. *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- SZABÓMIHÁLY GIZELLA 2005. A szlovákiai magyar nyelvtervezés kérdései. Standardizálás és kodifikálás. In: VÖRÖS FERENC szerk. *Regionális dialektusok, kisebbségi nyelvhasználat*. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 224. Budapest – Nyitra – Somorja: Magyar Nyelvtudományi Társaság – Konstantin Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara –

- Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum, 27–34.
- SZABÓMIHÁLY GIZELLA 2008. A határon túli névhasználat és a nyelvi tervezés. In: BÖLCSKEI ANDREA – N. CSÁSZI ILDIKÓ szerk. *Név és valóság*. A VI. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai. A Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének Kiadványai 1. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem BTK Magyar Nyelvtudományi Tanszéke, 41–52.
- SZABÓ T. ANNAMÁRIA 2012. Kétnyelvűség: kétnevűség? In: PARAPATICS ANDREA szerk. *Doktoranduszok a nyelv-tudomány útjain. A 6. Félúton konferencia*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 227–244.
- TRUGLYNÉ GERGELY KATALIN 1992. *Martos (Martovce) keresztnévei (1731–1982)*. Magyar Névtani Dolgozatok 109. Budapest: ELTE.
- UDVARI ISTVÁN 1993. Trencsén vármegyei úrbéri összeíró birtokosok nevei (Mária Terézia úrbérrendezése idejéből). *Névtani Értesítő* 15: 303–305.
- UDVARI ISTVÁN 1994. Szepes és Zemplén vármegyei úrbérrendező konskriptorok nevei. *Névtani Értesítő* 16: 35–39.
- UDVARI ISTVÁN 1996. Nyitra vármegyei magyar és szlovák férfi keresztnévek Mária Terézia korában (1769–70). *Névtani Értesítő* 18: 39–44.
- VÖRÖS FERENC 1997. Keresztnévadás – identitás. A keresztnévek vizsgálata a szlovákiai Diósförgépatonyban. In: B. GERGELY PIROSKA – HAJDÚ MIHÁLY szerk. *Az V. magyar névtudományi konferencia előadásai II*. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 209. Budapest – Miskolc: Magyar Nyelvtudományi Társaság – Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézet, 133–139.
- VÖRÖS FERENC 1999. Két szlovákiai település mai névadási szokásainak összevetése. *Magyar Nyelv* 95: 71–83.
- VÖRÖS FERENC 2004a. Névpolitika a Felvidéken. In: BALÁZS GÉZA szerk. *A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője*. Budapest: MTA Társadalomkutató Központ, 367–381.
- VÖRÖS FERENC 2004b. A (történeti) személynévkutatás a Felvidéken különös tekintettel a Trianon utáni fejleményekre. In: FARKAS FERENC szerk. *Magyar névtani kutatások itthon és*

- határainkon túl.* Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 200. Budapest: A Magyar Nyelvtudományi Társaság, a Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar, a TIT Jászszági Szervezete, a Jászok Egyesülete, 39–59.
- VÖRÖS FERENC 2007. Névfordítás és névváltogatás kétnyelvű környezetben. In: HOFFMANN ISTVÁN – JUHÁSZ DEZSŐ szerk. *Nyelv, nemzet, identitás III. Nyelvi identitás és a nyelv dimenziói.* A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus nyelvészeti előadásai. Debrecen–Budapest: Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, 185–199.
- VÖRÖS FERENC 2011. *Nyelvek és kultúrák vonzásában. Személynevek a magyar nyelvterület északi pereméről.* Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- VÖRÖS JÚLIA 1996. *Kéménd személy- és szólítónevei 1830–1977 között.* Anyanyelvi Füzetek 4. Nyitra: Kiadja a Szlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társasága és a Nyitrai Pedagógiai Főiskola Hungarisztika Tanszéke.
- VÖRÖS OTTÓ 2004. A határon túli névkutatás és hozadéka a nyelvi tervezésben. In: FARKAS FERENC szerk. *Magyar névtani kutatások itthon és határainkon túl.* Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 200. Budapest: A Magyar Nyelvtudományi Társaság, a Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar, a TIT Jászszági Szervezete, a Jászok Egyesülete, 135–138.
- VÖRÖS OTTÓ 2007. A névhasználat tervezésének néhány kérdése kisebbségi, kétnyelvűségi környezetben. In: MATICSÁK SÁNDOR szerk. *Nyelv, nemzet, identitás I. A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus nyelvészeti előadásai.* Budapest – Debrecen: Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, 187–193.
- VÖRÖS OTTÓ 2010. Kétnyelvűség és személynévhasználat. In: VÖRÖS FERENC szerk. *A nyelvföldrajztól a névföldrajzig.* Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 234. Budapest – Szombathely: Magyar Nyelvtudományi Társaság – NYME Savaria Egyetemi Központ, 101–104.
- VÖRÖS OTTÓ – SIMON SZABOLCS 2006. Nyelvtervezés – névtervezés. Személynévhasználat és a szlovákiai magyarok. In: BENŐ ATTILA – SZILÁGYI N. SÁNDOR szerk. *Nyelvi közösségek – nyelvi jogok.* Kolozsvár: Anyanyelvápolók Erdélyi

Szövetsége, 343–359.

ZALABAI ZSIGMOND szerk. 1995. *Mit ér a nyelvünk, ha magyar? A „táblaháború” és a „névháború” szlovákiai magyar sajtódokumentumaiból 1990–1994.* Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.

JÁNOS BAUKO: The Use of Given Names in Hungarian-Slovak Bilingual Environment

The speech community of Slovakia Hungarians is a bilingual speech community. In bilingual communities people can choose names from a wider range. Choosing a variant of a personal name from one language or the other can depend on several factors: the communicative domain, the communication partners, the social or linguistic context etc. As far as the registering of given names is concerned, the list of names that people can choose from is longer, the choice of names freer. Changes in the naming fashion and strivings towards having rare names registered have been observed in Slovakia since the 1989 change of regime. Foreign sounding names and names of foreign origin are frequently registered, some of them in several variants. Movie and TV series characters often serve as inspiration for naming. The number of variants of one and the same name has recently increased as well. Registering two given names has become a new fashion in Slovakia in recent years. There are also generational differences in name use. Older generations tend to have more traditional names, while today's children tend to have foreign sounding or foreign spelled names.